

Endelig

**Prosjektplan for
Revisjon av forvaltningsplan for
verneområdene på Hardangervidda**

**Hardangervidda nasjonalpark
Skaupsjøen/Hardangerjøkulen landskapsvernområde
Møsvatn Austfjell landskapsvernområde**

Statsforvaltaren i Vestland

Versjon 15.08.2024 – vedtatt i møte i styringsgruppa 14.08.2024

1 Mål og rammer

1.1 Bakgrunn og behov

Gjeldende forvaltningsplan for verneområdene på Hardangervidda er fra 2011. Den faglige prosessen ble gjennomført i 2007, da som en enklere revisjon av forvaltningsplanen som ble godkjent i 2004 etter prosess i 1998/1999. Forvaltningsplanen er laget før problematikk om villrein og ferdsel var satt på dagsorden for alvor, og før det forelå forskning på temaet. Derfor gir forvaltningsplanen i liten grad løsninger på dagens utfordringer knyttet til forstyrrelser overfor villrein.

Naturmangfoldloven fra 2009 har nye paragrafer for opprettelse av nasjonalparker og landskapsvern-områder og for utarbeidelse av verneforskrifter. De nye paragrafene i naturmangfoldloven er noe endret i forhold til tilsvarende paragrafer i den gamle naturvernloven. Verneformål og forskrifter for verneområdene på Hardangervidda er ikke helt i tråd med de nye paragrafene i naturmangfoldloven, og bør derfor gjennomgås med tanke på endringer.

Tiltaksplanen for villreinen på Hardangervidda som Statsforvalteren i Oslo og Viken sendte over til Miljødirektoratet 1. desember 2023 inneholder flere forslag til endringer i rammer for vernet og endret forvaltningspraksis på flere områder, samt at forvaltningsplanen for verneområdene blir revidert. Arbeidet med tiltaksplan som pågikk i 2023 ga ikke fullgode muligheter for involvering og forankring underveis i arbeidet på grunn av stramme rammer for framdrift.

Det pågår et arbeid med felles sti- og løypeplan for Hardangervidda, i regi av Hardangerviddarådet. Statsforvalterne som vernemyndighet for Hardangervidda har besluttet at videre arbeid med besøksstrategi for verneområdene skal samkjøres med videre arbeid med felles sti- og løypeplan.

Miljødirektoratet har i lengre tid hatt et mandat fra Klima og miljødepartementet for å avklare ny forvaltningsmodell for verneområdene på Hardangervidda. Miljødirektoratet har i 2024 oppnevnt nye tilsynsutvalg i hvert fylke for inneværende valgperioden, i tråd med gjeldende forvaltningsmodell. I dag ligger sak om ny forvaltningsmodell død.

Verneområdeforvaltningen har ikke direkte ansvar for situasjonen med skrantesjuka på villreinen på Hardangervidda, men flere tiltak som skal kartlegge smitteutbredelse, hindre smitte og bekjempe sykdommen er avhengig av tillatelser etter verneforskriftene. God arealforvaltning vil være positivt for tilstanden til villreinen og redusere dødelighet utenom jakt slik at det kan oppnås flere prøver for å avdekke forekomst av skrantesjuka. Kunnskap om forekomst av smitte er avgjørende for valg av strategi for å bekjempe sykdommen.

I juni 2024 ble stortingsmeldingen «Ein forbetra tilstand for villrein» vedtatt i Stortinget. Meldingen gir nye føringer for forvaltning av villrein, også i verneområdene på Hardangervidda. Klima- og miljødepartementet vil sende tiltaksplanen for villrein på Hardangervidda til høring vinteren 2025, med sluttbehandling i løpet av 2025. For at ikke forvaltningen av verneområdene skal bli handlingslammet i påvente av flere parallelle prosesser, vil arbeidet med revisjon av forvaltningsplanen for verneområdene på Hardangervidda gå parallelt med, og utfylle, de pågående prosessene.

1.2 Prosjektmål

Målet med prosjektet er å utarbeide et omforent forslag til ny forvaltningsplan for verneområdene på Hardangervidda, og som er i samsvar med føringer for opprettelsen av verneområdene, naturmangfoldloven og andre føringer for forvaltning av verneområder i Norge. Forvaltningsplanen skal bidra til

at villreinen, som i dag er den mest sårbare verneverdien på Hardangervidda, på sikt kan oppnå godkjent tilstand etter kvalitetsnormen.

Som del av arbeidet vil det gjøres en vurdering av behov for endringer av vernet på Hardangervidda, blant annet for å bedre ivareta villreinen som verneverdi.

Det legges vekt på å gjennomføre en god prosess som involverer forvaltningsmyndigheter, andre offentlige myndigheter, grunneiere og viktige brukergrupper, og slik at arbeidet med forvaltningsplan bygger på og samordnes med andre viktige pågående prosesser. Arbeidet med forvaltningsplan skal bearbeide forslag fra andre prosesser som ikke er ferdig utredet, og kan også komme opp med nye tema.

Prosjektarbeidet skal komme opp med nye retningslinjer for forvaltning av verneområdene, basert på dagens kunnskapsgrunnlag og utfordringsbilde.

1.3 Rammer

Arbeidet med forvaltningsplan vil starte opp i andre halvdel av 2024 og pågå i 2025, eventuelt med forlenging i 2026 dersom det er nødvendig.

Prosjektet avsluttes når det foreligger et omforent forslag til forvaltningsplan som er godkjent av de seks prosjekteierne (statsforvalterne og tilsynsutvalgene).

Arbeidet vil bygge på:

- Stortingets behandling før opprettelsen av verneområdene på Hardangervidda i 1981
- Ny naturmangfoldlov fra 2009 med forarbeider
- Gjeldende verneforskrifter, med mulighet for endring
- Veiledere om forvaltning av verneområder i Norge
- Oppdatert kunnskapsgrunnlag om verneverdier og brukerinteresser, herunder kvalitetsnorm for villrein og tiltaksplan for villreinen på Hardangervidda samt stortingets behandling av villreinmeldingen

2 Omfang og avgrensning

2.1 Oppgavedefinisjon

Oversikt over hovedaktiviteter (HA) som skal løses i arbeidet med ny forvaltningsplan

HA1: Organisere og forankre arbeidet blant deltakende instanser

HA2: Kunngjøre oppstart av arbeidet og motta innspill

HA3: Vurdere og foreslå evt. behov for endringer i verneformål, vernegrenser og verneforskrifter

HA4: Vurdere tilstand for sårbare verneverdier og prioritere tema for forvaltningsplanen

HA5: Gjennomgang av eiendomsforhold og rettigheter i forhold til verneområdeforvaltningen

HA6: Kunnskapsgrunnlag, retningslinjer og tiltak for forvaltning av friluftslivsferdsel

HA7: Kunnskapsgrunnlag og retningslinjer for motorferdsel

HA8: Kunnskapsgrunnlag og retningslinjer for byggetiltak

HA9: Kunnskapsgrunnlag og retningslinjer for turisthytter

HA10: Kunnskapsgrunnlag og retningslinjer for «forvaltning og oppsyn» ol.

HA11: Sammenstilling og behandling av ny forvaltningsplan

Hovedaktivitetene er nærmere beskrevet i avsnitt 7.

2.2 Avgrensning

Arbeidet omfatter å utarbeide forslag til eventuelle endringer i områdevernet og forvaltningsplan for faglig godkjenning i Miljødirektoratet. Disse to delene kan legges fram og gis ulike løp for behandling.

3 Eierskap og organisering

3.1 Ansvar

Overordnet

faginstans:

Miljødirektoratet som overordnet fagansvarlig for forvaltning av verneområder. Skal også godkjenne eventuelle endringer i rammer for vernet, og godkjenne forvaltningsplanen faglig før høring.

Basisorganisasjon: Statsforvaltaren i Vestland

Prosjektansvarlig: Leder hos Statsforvaltaren i Vestland (ansvar for gjennomføring mht. økonomi og framdrift)

Prosjekteiere: Verneområdemyndigheter for Hardangervidda; tre statsforvaltere og tre tilsynsutvalg.

Styringsgruppe: Statsforvaltaren i Vestland - prosjektansvarlig er leder av styringsgruppa

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Tilsynsutvalet for Vestland

Tilsynsutvalget for Buskerud

Tilsynsutvalget for Telemark

Miljødirektoratet kan møte ved behov, når saker av prinsipiell karakter tas opp

Prosjektleder: Intern prosjektleder fra Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus som leies ut til Statsforvaltaren Vestland på deltid for gjennomføring av arbeidet. Prosjektleder er også verneområdeforvalter for Hardangervidda i Buskerud.

Sekretariat: Verneområdeforvalter fra hver Statsforvalter og sekretærer for de tre tilsynsutvalgene (inkludert prosjektleder). Mandatet er å legge fram skriftlig forslag til forvaltningsplan for drøfting i prosjektgruppa. Sekretariatet henter inn ekstern kompetanse og koordinerer med andre prosesser etter behov.

Prosjektgruppe: S sammensatt gruppe som har i mandat å diskutere forslag fra sekretariatet og legge fram omforent forslag til forvaltningsplan for styringsgruppa. Eventuell uenighet i prosjektgruppa skal synliggjøres overfor styringsgruppa. Det oppnevnes vara for alle deltakere i prosjektgruppa, og som også mottar alle dokumenter før og etter møter. En representant fra Statsforvaltaren i Vestland, leder av prosjektgruppa
En representant fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark
En representant fra Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus
En representant fra Tilsynsutvalet for Vestland
En representant fra Tilsynsutvalget for Buskerud

En representant fra Tilsynsutvalget for Telemark
En representant fra Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet
En representant for statsforvalternes landbruksavdelinger
En representant fra fylkeskommunenes kulturminneforvaltning
Leder av Hardangerviddarådet
En representant fra Den norske turistforening
En representant fra Hardangervidda grunneigarsamskipnad
En representant fra Fjellstyra på Hardangervidda
En representant for private turishytter

3.2 Samarbeid og prosess

Sekretariatet er ansvarlig for å koordinere arbeidet med forvaltningsplanen med andre pågående prosesser, som sti- og løypeplan for Hardangervidda og tiltaksplanen for villrein på Hardangervidda.

Mandat til å vurdere og foreslå eventuelle endringer i vernet (verneformål, vernegrenser, forskrifter) avklares med Miljødirektoratet og Klima og miljødepartementet før oppstart av prosjektarbeidet.

Prosjekteiere (statsforvaltere og tilsynsutvalg) avholdt fysisk oppstartmøte 01.07.2024.

Arbeidet kunngjøres ved oppstart, med link til nettside med utfyllende informasjon om arbeidet. Det avholdes åpent digitalt informasjonsmøte ved oppstart, og kunngjøres frist for å komme med innspill til oppstart av arbeidet med å revidere forvaltningsplanen.

Statsforvalterne stiller i møter med alle kommunestyrene før frist for å gi uttalelser til oppstart, for å informere om arbeidet og behovet for endringer i vernet. Det legges også opp til møter med lokale interessegrupper samtidig. På samme måte legges det opp til en lokal møterunde når utkast til forvaltningsplan foreligger, etter framdriftsplan senhøst 2025.

Det legges opp til et åpent, digitalt møte for å presentere forslag til plan.

Det legges opp til å bruke eksisterende møtearenaer for Hardangervidda så langt som formålstjenlig.

Hardangerviddarådet brukes som referansegruppe underveis i arbeidet, for å bli informert og bidra med innspill til gjennomføring av arbeidet.

Etter faglig godkjenning av forvaltningsplanen i Miljødirektoratet, sendes den ut til bred høring.

4 Informasjon og medvirkning

Målgruppe	Brukermedvirkning	Medvirkning
Miljødirektoratet og Klima og miljødepartementet	Avklare mandat om å vurdere endring i vernet for Hardangervidda	Avklares før oppstart av arbeidet med forvaltningsplan
Hardangerviddarådet med kommuner og fylkeskommuner samt villreinnemnd	Drøfte spørsmål om å vurdere endringer i vernet for Hardangervidda	Legges fram i møte sist i mai. Referansegruppe underveis i planarbeidet
Alle med interesse for verneområdene på Hardangervidda	Informasjon om oppstart av arbeidet med forvaltningsplan	Få informasjon, mulighet til å komme med innspill

Administrativ gruppe for Hardangerviddarådet	Informasjon om diskusjon	Drøfting av forslag til retningslinjer for bygg og motorferdsel samt besøksforvaltning (sti- og løypeplan)
Organisasjoner med spesielle interesser	Motta informasjon og drøfte løsninger i ny forvaltningsplan	Det kan legges opp til møter med organisasjoner som blir spesielt berørt av arbeidet.
Alle med interesse for verneområdene på Hardangervidda	Informasjon om utkast til ny forvaltningsplan	Få informasjon, mulighet til å komme med tilbakemelding

5 Prosjektstyring og oppfølging

5.1 Beslutningspunkt (BP)

Det skal foretas beslutning om igangsetting og avslutning av prosjektet, og ved eventuelle viktige beslutninger underveis i arbeidet slik som ved forslag om endringer i vernet.

BP 1	Dato: 15. August 2024	Til stede: PA, styringsgruppe
Beslutning om: Oppstart av arbeidet med forvaltningsplan.		
Dokumentasjon: Prosjektplan godkjent av prosjekteiere og oppdragsgiver.		

BP 2	Dato: 15. februar 2025	Til stede: PA, styringsgruppe, PL
Beslutning om å foreslå eventuelle endringer i rammer for vernet.		
Dokumentasjon: Forslag til endringer i verneformål og evt. vernekategori, vernegrenser og nye verneforskrifter.		

BP 3	Dato: 15. desember 2025	Til stede: PA, styringsgruppe, PL
Beslutning om: Avslutning av arbeidet med forvaltningsplan.		
Dokumentasjon: Omforent forslag til prosjektplan med nødvendige vedlegg, klart til faglig godkjenning i Miljødirektoratet.		

5.2 Milepæler

Aktivitet / hovedoppgave (HA)	Dato for milepæl
Godkjent prosjektplan	15.08.2024
Finansiering og organisering av prosjektet (HA 1)	15.08.2024
Kunngjøre oppstart av arbeidet (HA2) – frist for innspill	15.09.2024 – 15.10.2024
Gjennomgang kunnskapsgrunnlag og avklare endringer i vernet.	28.02.2025
Endelig forslag til forvaltningsplan fra sekretariatet	31.10.2025
Endelig forslag til forvaltningsplan fra styringsgruppa	30.11.2025

5.3 Rapportering

Rapportering til prosjekteiere: Deltakere i sekretariatet oppdaterer sine respektive organ fortløpende om framdrift og aktuelle problemstillinger i arbeidet..

6 Risikoanalyse og kvalitetssikring

6.1 Risikofaktorer

Risikofaktor	S	K	RF	Tiltak for å redusere sannsynlighet og konsekvens
Uenighet om prosess herunder deltakelse, ansvar og roller	3	2	6	Grundig behandling av prosjektplan blant oppdragsgiver og prosjekteiere
Uenighet om overordnede føringer for vernet av Hardangervidda, bl.a. Stortingets behandling og naturmangfoldlov	3	2	6	Avklare evt. uklarheter med Miljødirektoratet. Forankre føringene på alle nivå tidlig i arbeidet.
Mangel på kunnskapsgrunnlag	3	2	6	Legge til grunn tilgjengelig kunnskap og bruke føre-var-prinsippet
Uenighet om kunnskapsgrunnlag om status og utfordringer	4	1	4	Grundig gjennomgang av kunnskapsgrunnlag og henvisning til kilder. Godt forankret arbeidsprosess, drøfting i prosjekt- og styringsgruppe
Uenighet om endring av rammer for vernet	4	2	8	Avklare mandat med Mdir og KLD innledningsvis. Grundig drøfting av behov for endringer. Vurdere å legge opp til todelt prosess for behandling, en prosess for endringer i vernet og en for forvaltningsplanen.
Uenighet om nye retningslinjer for forvaltning av verneområdene	4	1	4	Faglig grundig og godt forankret arbeidsprosess som oppnår enighet i prosjektgruppe og styringsgruppe
Manglende framdrift på grunn av parallelle prosesser som påvirker arbeidet med ny forvaltningsplan; stortingsmelding, sti- og løypeplan, tiltaksplan for villrein.	3	3	9	Avklare mandat for gjennomføring av ny forvaltningsplan og planlegge for å koordinere med andre prosesser.

$S = \text{Sannsynlighet for at risikofaktor skjer}$. $K = \text{Konsekvens}$. $RF = \text{Risikofaktor} = S \times K$.

Skala: 1 = Liten sannsynlighet / liten konsekvens. <1 = Lav risikofaktor. >15 Svært høy risikofaktor.

6.2 Kvalitetssikring

Risikofaktorer som det ikke finnes mottiltak for. Hvordan kan vi redusere de negative virkningene av at faktoren inntreffer.

Nr.	Kritiske risikofaktorer - KRF	Hvordan håndtere situasjonen hvis KRF inntreffer
	(Ingen)	

7 Gjennomføring

7.1 Utdyping av hovedaktiviteter

HA1. Organisere og forankre arbeidet blant deltagende instanser

Oppgavebeskrivelse

- Avklare mandat for å vurdere endringer i vernet
- Godkjenne og forankre prosjektplan
- Finansiere arbeidet, evt. for oppstartsåret i første omgang
- Organisering av prosjektet med nødvendige avtaler

Deltakelse

- Basisorganisasjon (SFVL), prosjekteiere (statsforvaltere og tilsynsutvalg), Miljødirektoratet og evt. Klima og miljødepartementet

Resultat

- Alt klart for oppstart av arbeidet, godkjent prosjektplan, finansiering

HA2. Kunngjøre oppstart arbeidet og motta innspill

Oppgavebeskrivelse

- Varsle oppstart på digitale plattformer og ved informasjon på epost.
- Motta innspill til oppstart av arbeidet innen fastsatt frist
- Åpent møte på nett om arbeidet
- Oppsummering av innspill etter at frist for uttalelser er gått ut

Deltakelse

- Alle med interesse for verneområdene på Hardangervidda skal motta informasjon og gis mulighet for uttale seg ved oppstart

Resultat

- Rammer og innhold for revidering av forvaltningsplan og vurdering av rammer for vernet er godt kjent og interesserte har hatt mulighet for å komme med innspill til arbeidet

HA3. Vurdere og foreslå evt. behov for endringer i verneformål, vernegrenser og verneforskrifter

Oppgavebeskrivelse

- Tiltaksplanen for villrein på Hardangervidda har foreslått endringer i vernet for å bedre ivareta hensyn til villrein, slik Stortingets intensjon var ved opprettelsen av verneområdene.
- Gjeldende verneforskrifter er ikke helt i samsvar med ny naturmangfoldlov fra 2009 vedr. nasjonalparker og landskapsvernområder
- Er det andre sider ved vernet som ikke har hatt virkning som forutsatt?
- Vurdering endring i grenser for verneområdene: Store kalvingsområder i Telemark ligger utenfor områdevernet, bør grenser endres her? Er det steder hvor vernegrenser bør endres eller justeres av andre årsaker?
- Vurdere vernekategori: Landskapsvernområde har begrensede muligheter for å regulere friluftslivsferdsel og motorferdsel, og har derfor begrensede muligheter for å ivareta hensyn til villrein. Stortinget forutsatte at landskapsvernet skulle sikre villreinens leveområder. Det bør vurderes om det skal innføres biotopvern i tillegg for å sikre hensyn til villrein, evt. om deler av landskapsvernområdene bør omgjøres til nasjonalpark.

- Vurdere endring av verneforskrifter for verneområdene, bl.a. i lys av ny naturmangfoldlov om områdevern. Verneforskriftene harmonerer ikke med innholdet i naturmangfoldloven på flere punkter, bl.a. i forhold til regulering av friluftsfødsel. Behov for endringer i verneforskrifter som er identifisert er:
  - Mulighet for å forby nyere ferdseformer som kan skade sårbare verneverdier
  - Mulighet for å forby all ferdse i spesielt sårbare områder og i avgrensede perioder
  - Mulighet for å hindre markedsføring av friluftsliv i sårbare områder
  - Mulighet for å regulere sykling på sleper ved fare for skade på villrein
- Denne oppgaven må avklares tidlig i arbeidet fordi det kan stor betydning for innholdet i forvaltningsplanen. Samtidig kan det ta tid å foreta endringer i områdevernet, også fordi det må sees i forhold til stortingsmelding om villrein og ny nasjonal politikk

Deltakelse

- Mandat for å vurdere endringer må avklares med Miljødirektoratet og KLD før oppstart av arbeidet
- Gjeldende verneforskrifter og forslag til endringer drøftes med Miljødirektoratet i forhold til oppdaterte nasjonale standarder

Resultat

- Omforent forslag til eventuelle endringer i områdevernet behandlet i prosjektgruppe og styringsgruppe
- Eventuelt forslag oversendes Miljødirektoratet for videre behandling
- Konsekvens av evt. endringer i vernet vurderes i forhold til innhold i ny forvaltningsplan og videre løp for godkjenning.
- Forvaltningsplan kan lages i to versjoner; en for gjeldende verne og en for evt. endringer i vernet

HA4. Vurdere tilstand for sårbare verneverdier og prioritering av oppgaver

Oppgavebeskrivelse

- Det foreligger samlet sett svært god kunnskap om villreinen som sårbar verneverdi, basert på bl.a. NINA sin forskning på villrein og ferdse, og løpende bestandsforvaltning. Tiltaksplan for villrein i samsvar med kvalitetsnormen foreslår en lang rekke tiltak for villreinen, også i verneområdene
- Vurdering av andre verneverdier og behov for økt fokus i forvaltningen:
  - Landskap; sårbarhetsvurdering i forhold til bygninger, anlegg og motorferdse
  - Annet dyreliv; fjellrev, dykkender, rovfugl, andre rødlistede arter
  - Planteliv
  - Geologi
  - Kulturminner og kulturmiljø
- Sårbarhetsvurderinger, vurdering av tilstand og behov for økt innsats
- Vil vurderingene medføre behov for endringer i retningslinjer i forvaltningsplanen?

Deltakelse

- Sekretariatsgruppe
- Villreinnemnda, kulturminneansvarlige i fylkeskommunene, SNO
- Eksterne organisasjoner som NINA, villreinsenteret, villreinutval, Birdlife osv. involveres i arbeidet etter behov

Resultat

- Oversikt over sårbare verneverdier med beskrivelse av status, sårbarhetsvurdering og anbefaling om økt innsats og evt. innspill til nye retningslinjer for å ivareta verneverdiene
- Egen beskrivelse av tålegrense for villrein av samlet ferdsel, for ulike sesongvise soner

HA5. Gjennomgang av eiendomsforhold og rettigheter i forhold til verneområdeforvaltningen

Oppgavebeskrivelse

- Hardangervidda nasjonalpark ble opprettet på spesielle vilkår i 1981 etter forutgående behandling av Stortinget fordi omfanget av privat grunn i nasjonalparken var over 50 % og fordi brukerinteressene var så store.
- Det bør foretas en gjennomgang av eiendomsforhold og rettighetsforhold samt brukerinteresser, både historisk og i dag, for å utarbeide oppdaterte retningslinjer for hvordan brukerinteresser som naturvennlig friluftsliv, landbruk, jakt, fiske, undervisning og forskning skal forvaltes i verneområdene
- Hvilke føringer skal gjelde for forvaltning av privat eiendom og lokale rettigheter i statsallmenninger i forhold til andre brukerinteresser uten stedstilknytning
- Betydning av næring og verdiskaping for lokalsamfunnene rundt Hardangervidda
- Vurdere grunnlag for behandling av søknader om byggetiltak og motortransport og behov for dokumentasjon av behov og bruk, eks. mal for plan for bruk som grunnlag for løyver
- Nye retningslinjer for forvaltningspraksis i forhold til bygninger og motorferdsel for utnytting av private eiendommer og allmenningsretter, med standard vilkår

Deltakelse

- Sekretariatsgruppe
- Hardangervidda grunneigarsamskipnad, Fjellstyrene på Hardangervidda, Statskog

Resultat

- Dokumentasjon/ beskrivelse av eiendomsforhold og rettigheter
- Nye retningslinjer for utnytting av private eiendommer og statsallmenninger, i forhold til byggetiltak og motortransport

HA6. Kunnskapsgrunnlag og retningslinjer og tiltak for forvaltning av friluftslivsferdsel

Oppgavebeskrivelse

- Utkast til besøksstrategi beskriver behov for å regulere friluftslivsferdsel i forhold til villreinen og andre sårbare verneverdier.
- Tiltaksplanen for villrein foreslår en rekke tiltak for å regulere ferdsel av hensyn til villreinen
- Oppgaven innebærer å oppsummere en besøksstrategi med tiltaksdel for friluftslivsferdsel i verneområdene, for å oppnå en balansert løsning for sårbare verneverdier, friluftsliv og lokal verdiskaping slik stortinget har forutsatt
- Arbeidet forutsettes å skje parallelt med og i samarbeid med pågående arbeid med felles sti- og løypeplan for Hardangervidda
- Avklare behov for endringer i rutenettet med stier, løyper og evt. hytter, i forhold til verneområdene, og bruk av verneforskrifter for å gjennomføre endringene (legge om, legge ned, legge rammer for drift av turisthytter, eks. åpningstider)
- Avklare behov for å regulere ferdselsformer som kan være skadelig for villrein og andre sårbare verneverdier
- Avklare behov for å forby ferdsel i sårbare områder etter verneforskrift

- Vurdere behov for ny infrastruktur og endre eksisterende infrastruktur for friluftsliv
- Vurdere konsekvenser av foreslåtte endringer i forhold til friluftsliv, lokal verdiskaping og andre berørte interesser
- Føringer for besøksforvaltning i verneområder forutsetter at det skal søkes å oppnå frivillige løsninger med friluftslivsorganisasjoner før en tar i bruk regulerende virkemidler i verneforskrifter o.l. Parallelt med arbeidet med forvaltningsplan bør det legges det opp til forhandlinger med friluftslivsorganisasjoner for å oppnå frivillig løsning.
- Spørsmål om økonomisk erstatning eller kompensasjon for endringer i rutenett osv. som blir endret må avklares på et overordnet nivå etter nasjonale retningslinjer og prinsipper

Deltakelse

- Sekretariatsgruppe
- Sekretariat og prosjektgruppe for felles sti og løypeplan for Hardangervidda
- Det må avklares hvordan dialog og evt. forhandlinger med berørte friluftslivsorganisasjoner skal skje underveis, om det kan skje gjennom fylkeskommunene og sti- og løypeplan, eller om det må forhandles direkte mellom vernemyndighet og berørte friluftslivsorganisasjoner

Resultat

- Plan for endringer i friluftslivets ferdsel for å oppnå bærekraftig nivå av samlet ferdsel forutsettes å inngå i felles sti- og løypeplan for Hardangervidda
- Nye retningslinjer for friluftslivsferdsel i verneområdene
- Omforent løsning for regulering av friluftslivsferdsel med friluftslivsorganisasjoner kan foreligge mens arbeidet med ny forvaltningsplan pågår
- Oversikt på tiltak for å endre friluftslivets ferdsel i samsvar med tålegrense for villrein og andre sårbare verneverdier

HA7. Kunnskapsgrunnlag og retningslinjer for motorferdsel

Oppgavebeskrivelse

- Gjennomgang av status for motorferdsel i nasjonalparken og i landskapsvernområdene, resultater etter kartlegging av motorferdsel i 2023
- Oppsummere prioriterte brukerinteresser som har krav på motorferdsel i HA5.
- Gjennomgang av begrepet «naudsynt transport» og krav til samordning i samsvar med verneforskrift pkt. 4.6
- Nye retningslinjer for motorferdsel basert på ny kunnskap om ulemper i forhold til sårbare verneverdier
- Nye retningslinjer for bruk av vilkår ved tildeling av løyver for motortransport, og krav til rapportering
- Gjennomgang av motorferdsel som er direkte hjemlet i verneforskrift, jfr. 4.6.1.
- Mal for å vurdere ulemper av motorferdsel i forhold til villrein og andre sårbare verneverdier i den løpende saksbehandlingen

Deltakelse

- Sekretariatsgruppe
- Direkte innspill fra tilsynsutvalgene
- (Evt. koordinering med nye retningslinjer for kommunale motorferdselutvalg o.l.)
- Representanter for brukergrupper

Resultat

- Nye retningslinjer for tildeling av løyver for motorferdsel, med mal for å vurdere virkninger overfor villrein og andre sårbare overfor verneverdier
- Standard vilkår for tildeling av løyver og retningslinjer for rapportering

HA8. Kunnskapsgrunnlag og retningslinjer for byggetiltak

Oppgavebeskrivelse

- Gjennomgang av behov for byggetiltak for ulike brukerinteresser, og hva som kan godtas innenfor verneformålet
- Nye retningslinjer for byggetiltak i verneområdene

Deltakelse

- Sekretariatsgruppa
- Direkte innspill fra tilsynsutvalgene og statsforvalterne
- Kulturminneavdelingene hos fylkeskommunene

Resultat

- Nye retningslinjer for byggetiltak i verneområder

HA9. Kunnskapsgrunnlag og retningslinjer for turisthytter

Oppgavebeskrivelse

- Det er en generell utfordring med store, betjente turisthytter med tilhørende ferdsel og motorferdsel inne i nasjonalparker, i forhold til landskapet og villreinen som verneverdi. Samtidig gir de betjente turisthyttene et attraktivt tilbud til friluftslivsutøvere, og de bidrar til lokal verdiskaping
- Samlet effekt av turisthyttene med tilhørende rutenett skaper en avvisningseffekt overfor villrein ifølge NINA sin forskning, og er en viktig grunn til at villreinen ikke bruker store arealer gjennom året. I randsonen av vidda er det summen av ulike dagsturferdsel som utgjør utfordringer overfor villrein, men utenfor dagstursonen er turistforeningene sitt rutenett den viktigste faktoren. Det er langt flere enn de tradisjonelle fotturistene som bruker rutenettet, men det er turistforeningene som er ansvarlig for rutenettet.
- Turisthyttene har noen grunnleggende utfordringer for å skape et bærekraftig økonomisk grunnlag for investeringer og drift. Stadig nye regelverk for bygging og drift av turisthyttene innebærer et stort behov for tilpasninger til nye regelverk, og summen av alle offentlige krav medfører store kostnader til investeringer og drift. Det gir store utfordringer for å oppnå stort nok besøk for å oppnå god nok økonomi. Dersom driftsgrunnlaget er marginalt, skal det lite til før det blir borte ved nye offentlige pålegg eller dersom besøksgrunnlaget blir redusert
- Utvikling og drift av turisthytter skaper ikke bare behov for hyttas egen motorferdsel, men også et transportbehov for offentlig forvaltning og tilsyn. Kommunenes behov for feiing og branntilsyn på alle beboelige bygninger er et eksempel på offentlig virksomhet som i sum vil skape store behov for motortransport.
- Det er ønskelig å drøfte rammer for utvikling og drift av betjente turisthytter i nasjonalparker på et prinsipielt nivå, for å avklare nye retningslinjer for framtidig utvikling.

Deltakelse

- Sekretariatsgruppe
- Kommunale byggesaksbehandlere
- Turistforeninger og eiere av private turisthytter

Resultat

- Oppdatert kunnskapsgrunnlag og nye retningslinjer for utvikling og drift av turisthytter i verneområdene

HA10. Kunnskapsgrunnlag og retningslinjer for «forvaltning og oppsyn» ol.

Oppgavebeskrivelse

- Praksis for dispensasjon fra verneforskrift etter NML § 46
- Hva innebærer begrepet «forvaltning» i verneforskriftene og hvilke utfordringer i forhold til annen offentlig forvaltning oppstår i verneområdene?
- Vurdering av nødvendige behov og alternative måter å løse offentlige oppgaver på
- Gjennomgang av direkte hjemlet motortransport og grunnlag for motorferdsel
- Redning, politi, brann osv – akutt kjøring – kjentmannskjøring og øving

Deltakelse

- Sekretariatsgruppe
- Andre offentlige myndigheter med ansvar og transportbehov innenfor verneområdene
- Statens naturoppsyn

Resultat

- Kunnskapsgrunnlag og nye retningslinjer for forvaltning og oppsyn o.l. i verneområdene

HA11. Sammenstilling og behandling av ny forvaltningsplan

Oppgavebeskrivelse

- Sammenfatte innholdet i ny forvaltningsplan i samsvar med ny digital veileder
- Prosjektgruppe utarbeider forslag til forvaltningsplan med nye retningslinjer som legges fram for styringsgruppe
- Forslag til endringer i områdevernet (HA3) behandles etter en separat framdrift

Deltakelse

- Sekretariatsgruppe
- Prosjektgruppe
- Styringsgruppe
- Miljødirektoratet involveres etter behov

Resultat

- Omforent forslag til ny forvaltningsplan i samsvar med digital veileder, og til faglig godkjenning i Miljødirektoratet

7.2 Framdriftsplan

FRAMDRIFTSPLAN	2024												2025											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
OPPGAVE/EMNE																								
HA1. Organisere og forankre arbeidet																								
HA2. Kunngjøre oppstart arbeid, motta innspill																								
HA3. Vurdere endringer i vernet																								
HA4. Vurdere tilstand for sårbare verneverdier																								
HA5. Vurdere eiendomsforhold og bruksretter																								
HA6. Forvaltning av friluftslivsferdsel																								
HA7. Motorferdsel																								
HA8. Byggetiltak																								
HA8. Turisthytter																								
HA9. "Forvaltning og oppsyn" og lignende																								
HA10. Sammenstilling og behandling av ny f-plan																								
Framdrift for parallelle prosesser:																								
Stortingsmelding for villrein																								
Tiltaksplan villrein Hardangervidda																								
Sti og løypeplan for Hardangervidda																								
Besøksstrategi for verneområda på H-vidda																								

8 Økonomi

8.1 Kostnader for prosjektet

Prosjektledelse

Kostnad	2024	2025	2026
Prosjektledelse	Interne ressurser	Interne ressurser	
Møter			
Overhead			
Sum			

Kommentarer til kostnader for prosjektet:

- Prosjektledelse og prosjektansvar løses med interne ressurser hos statsforvalterne
- Miljødirektoratet har bevilget midler til oppstart av arbeidet for 2024, og som vil dekke overhead-kostnader og noe internt arbeid
- Det legges i hovedsak opp til møter via Teams eller ved å bruke eksisterende møteplasser for Hardangervidda
- Det legges ikke opp til fysiske møter i 2024, evt. med unntak av oppstart av sekretariatet
- Det søkes om midler fra Miljødirektoratet for 2025, bl.a. til to møter i prosjektgruppa

8.2 Finansiering

Miljødirektoratet

9 Kontrakter og avtaler

9.1 Avtaler om personalressurser til prosjektet

- Avtale om prosjektledelse mellom SFVL som basisorganisasjon og SFOV

9.2 Avtaler om innkjøp av varer og tjenester til prosjektet

10 Vedlegg (hvis behov)